

végeztünk 495 m²-en. Összesen 10 régészeti objektumot figyeltünk meg, amelyeknek egy része biztosan őskori, bronzkori telepjelenség. A terület domborzati viszonyai jelentősen eltértek a jelenlegi állapotoktól: a feltárási szelvény É-i részén a sárga altalaj 65 cm mélységben jelentkezett, a terület D-i részén viszont 150 cm mélységben. A régészeti objektumok főleg a szelvény D-i felében kerültek elő. Közülük 6 gödör, 4 árok. Két árok betöltéséből kerültek elő bronzkori edénytöredékek: durva, vastag falú házikerámia, vékony polírozott peremtöredék, valamint állatcsonttöredékek. A lelőhely minden kétséget kizáróan folytatódik D-i és K-i irányban; a szelvénytől É-ra fekvő területeken az újkori bolygatás valószínűleg elérte az őskori lelőhely szintjét és részben megsemmisítette azt.

A leletanyag a szentendrei Ferenczy Múzeumba került.

Munkatárs: Zimborán Gábor.

RAJNA ANDRÁS

463. Versend, M60–94 lelőhely

(Baranya megye) A

A tervezett M60 sz. út és a hozzá kapcsolódó csomópont (bólyi leágazás) nyomvonalát érintő lelőhely megelőző régészeti feltárást 2006. és 2007. évben végeztük el. 2007-ben Versend és Bóly között az 57. sz. úttól D-re, egy ÉNy–DK-i irányú vízfolyás melletti dombtetőn és a magaslat KDK-i, patak felé néző lejtőjén nagyobb kiterjedésű avar temetőt találtunk. A feltárt 829 sír nem jelentette a temető teljes egészét, a temetkezések a nyomvonal szélétől mind a DDNy-i, mind pedig az ÉÉK-i irányban tovább folytatódtak.

2008. június 18. és július 11. között feltártuk a temető nyomvonalon kívüli részeit. A nyomvonal két oldalán megnyitott összesen 2634 m² nagyságú területen 258 régészeti korú objektumot tártunk fel. Többségük, 246 db a közép és késő avar időszakra keltezhető temetkezés volt. A 2007–2008-ban feltárt temetkezések száma ezzel elérte az 1077-et. A sírok mellett 5 gödröt, 3 árkot, 3 cölöphelyet és egy kutya csontvázát bontottuk ki. Ezen telepobjektumok egy része szintén az avar temetőhöz köthető (temetőárok, sírokra ráásott gödör). A nyomvonalról É-ra található szelvényrészben a tavalyi évhez hasonlóan a sírok DNy–ÉK-i tájolásúak voltak, míg a temető utolsó 3–4 sírsorában, az ÉK-i részben a Ny–K-i tájolás a jellemző. Ez utóbbi területen jóval több temetkezés esetében sikerült megfigyelnünk a korabeli rablás nyomát. A temető szélét jelezte, hogy a temetkezések közül sok volt a gyermeksír, illetve a felnőtt sírok is viszonylag sekélyen feküdtek. Ugyanezeket a jelenségeket figyeltük meg a nyomvonalról D-re található szelvényrészben is, azzal a kis eltéréssel, hogy az itt található temetkezések tájolása a D–É-i irányban hajlottak el. A sírok többségében egyszerűbb mellékletek (leggyakrabban vaskés, vascsat) kerültek elő. Számos női sírban figyeltünk meg különböző típusú

fülbevalót, a nyakat körülölelő gyöngysort (szemesgyöngy, ikergyöngy, dinnyemag alakú üveggyöngy). A gyermeksírokban a leggyakoribb mellékletet szintén a gyöngyök és vaskések alkották. Több esetben figyeltünk meg medencére helyezett tojást. A temető szélén, közvetlenül a temetőárok mellett, az 1443. sz. sírban eltemetett kisgyermek derekát fémveretekkel ellátott öv díszítette. Lábához útravalóként 2 edényt helyeztek. A közvetlenül mellette fekvő 1444. számú gyermeksírban varkocsszorító, valamint lábhoz tett kerámiaedény volt. A férfisírok leggyakoribb melléklete a vaskés, illetve vastőr és a vascsat volt. Két temetkezésben találtunk fegyvert, az egyikben bárdot és 8 db nyílcsúcsot, míg a másik sírban szintén egy bárd feküdt. Hét temetkezésben dokumentálhattunk bronz- és ezüstveretekkel, kis és nagy szíjvéggel, valamint övcsattal díszített, többnyire mellékszíjas övet. Néhány esetben bőr- és textilmaradványokat is sikerült megfigyelnünk. Az övek között egyaránt előfordult préselt, lemezből kivágott és öntött típus is (többségük öntött volt).

VARGA SÁNDOR

464. Veszprém, Kádárta

(Veszprém megye) B

2008. július 17-én megelőző feltárást végeztünk a 2642/51 hrsz. telken. Az ismert lelőhelyen 2006-ban vilányvezeték ásása közben régészeti jelenségek kerültek elő. A leletmentést próbafeltárást követte, megkutattunk minden telket egy-egy árokkal a régészeti fedettség feltérképezése érdekében.

A megkutatandó alapárok 50 cm széles, 1 m mély. Megtaláltuk a korábbi próbafeltárást során ásott árkaikat. Az épület É-i zárófalának alapárkában előkerült egy 4 m széles, 1 m mély be-ásás kevés késő bronzkori leletanyaggal.

REGENYE JUDIT

465. Veszprém, Szent Mihály székesegyház

(Veszprém megye) R, B, Kö

2008 nyarán és őszén feltárást végeztünk a székesegyház É-i mellékszentélyének környezetében létesítendő gázcső árkanak nyomvonalán, a szentély ÉK-i oldalánál létesített új lépcső helyén. Nagyobb felületre csupán az ideiglenesen elbontott D-i sekrestyelépcső helyén és annak előterében végzett ásatások terjedhettek ki, így egyelőre csak ezek hoztak értékelhető eredményeket.

A korábbi falkutatások (Tóth Sándor) eredményeképpen tudható volt, hogy a 11. századi székesegyház keresztházzal rendelkezett, és feltételezhető volt az is, hogy az 1980-as évek ásatásai (Kralovánszky Alán) során előkerült falak egy része is ehhez sorolható. Ebben az évben feltárhattuk a D-i keresztház további falait, és igazoltuk, hogy K felé félköríves apszissal rendelkezett. Ennek alapozásában másodlagosan behelyezett, egyik oldalon vakolt falazókövek is voltak, melyek egy korábbi épület

bontásából származtak. A középkor későbbi időszakaiban az apszist többször jelentősen átépítették. Az apszis fala alatt egy korábbi, melléklet nélküli koporsós sír került elő, a székesegyház mai épületével megegyező tájolással. Ezt a sírt, valamint a 11. századi alapfalakat a sziklafelszín fölötti humuszos, agyagos kevert feltöltésbe ásták bele, melyben keverve zselizi, badeni és bronzkori – nagyrészt mészbetétes – kultúrához tartozó edénytöredékek kerültek elő.

A késő gótikus szentély újravakolásakor felmértük a láthatóvá vált falfelületeket, melyeken elkülönítettük a török kort követő tatarozás, valamint a nagy barokk átépítés nyomait.

SIMON ANNA – FÜLÖP ANDRÁS

466. Végegyháza, Kállay-dűlő

(Békés megye) Ő, Ge, Kk

2008 tavaszán helyszíni szemlét végeztünk a területen. A Száraz-ér partján, légi fotó tanúsága szerint, vélhetően egy híd lehetett. A Száraz-ér Ny-i partján, a híd(?) helyén szinte kizárólag gepida edénytöredékeket gyűjtöttünk az eret kísérő partvonulaton, sőt a parti gát lejtős részein is. A híd mindkét oldalán hosszan elnyúló módon találtunk őskori, gepida és késő középkori edénytöredékeket. A feltételezett híd helyétől É-ra a gepida mellett főleg késő középkoriakat, míg attól D-re, a gepida mellett zömmel őskorit.

A hídtól É-ra előkerült két kovadarab is, melyek akár a túloldali Zsibrik-dombról is származhatnak, és az sem kizárt, hogy a híd már az őskor folyamán létezett.

Munkatárs: Lichtenstein László.

RÓZSA ZOLTÁN

467. Végegyháza, Zsibrik-domb

(Békés megye)

2008. március 7-én helyszíni szemlét tartottunk a középkori Kaszaper területén. A birtokunkban lévő légi fotók együttes vizsgálata alapján elmondhatjuk, hogy a Tatársánc alatt fut el az a kettős árok, amely K-felé Reformátuskovácsháza alá kanyarodik, majd É-felé továbbfut, illetve a Tatársánctól Ny-ra mintegy 1 km-re derékszögben megtörik és ÉK-nek fut tovább. Ez a széles kettős árok – kettőssége a felszínen nem látszódik, csak a légi fotókon – több km²-nyi területet ölel körül. A közelben lévő földvárakhoz – első sorban a Tatársánchoz – való viszonyát nem ismerjük.

Leletanyagot nem találtunk, ám szinte biztosra vehetjük kapcsolatát a Tatársánccal, mely tipológiai szempontok alapján nincsen egyedül, azaz hasonló formájú földvárak szép számmal találhatóak a Csanádi-hát területén.

RÓZSA ZOLTÁN – LICHTENSTEIN LÁSZLÓ

468. Vép, Ferenc-major

(Vas megye) B, Ró, Kk, Kú

2008. június 9–17. között a Ferenc-major határában (Hrsz.: 026/9), 650 m²-en próba- és megelőző feltárást végeztük.

A feltárt területen 20 objektum rajzolódott ki több periódusból. Mind az őskori horizont (bronzkor), mind a római kori település Ny–K-i tengely mentén húzódott. Személgödröket, egy cölöpszerkezetes ház alapját és egy nagyobb földbe mélyített épület szerkezeti elemeit sikerült feltárni.

Az őskori személgödrök betöltésük alapján is jól elkülönültek a fiatalabb objektumoktól. Több kerámiatöredék (kézzel formázott, durván soványított, alagútfüllel ellátott edénytöredékek), és vágott állatcsontok kerültek elő. A római kori épület földbe mélyített lakóteréből, valamint műhelygödreből rengeteg Kr. u. 1–2. századi korongolt házikerámia (leginkább szürke, keményre égetett hombár- és fazéktöredékek) némi import terra sigillata, vaskések és egy bronz piperecsipesz került elő. Emellett markánsan megjelent a kelta hagyományokkal rendelkező fazekasság úgynevezett bennszülött kerámiája is (behúzott peremű tálak, seprűdíszes hombárok stb.) Ezenkívül több késő középkori–kora újkori objektumot sikerült feltárni. Mind a két települési rész tovább húzódik, mind D felé, mind a mai Vép irányába, K felé.

Munkatársak: Szilasi Attila Boton régésztechnikus, Derdák Ferenc geodéta.

SOSZTARITS OTTÓ

469. Vép, Hermányi-mező

(Vas megye) Ő

2008. szeptember 22–30. között megelőző régészeti feltárást végeztünk a területen (Hrsz.: 012/15), a Szombathely–Hévíz közötti 400 kV-os távvezeték Vas megyei szakaszának építését megelőzően. A tervezett 6. oszlophely építéséhez kapcsolódóan kb. 100 m²-t kutattunk. A gépi humuszolás során kisebb mennyiségű őskori kerámiatöredéket gyűjtöttünk kb. 40 cm mélységből. Azok egy része konkrét objektumhoz nem, csak elkülönülő réteghez volt köthető. A másik része 4 – jellegtelen őskori kerámiával és állatcsontokkal teli – objektumhoz tartozott. A jelenségek a leendő oszlop mind a négy lábának helyét érintették és intenzív őskori megtelepedésről tanúskodtak. Mind a korábbi terepbejárás, mind a mostani feltárás igazolja az egykori megtelepedést a lelőhelyen, amely valószínűleg a környező ingatlanokra is kiterjed.

Munkatárs: Isztin Gyula.

NAGY MARCELLA

470. Vértesszőlős, 1. sz. főút

(Komárom-Esztergom megye) B, Ró, Á

A község DK-i szélénél az 1. sz. főút és vasútvonal közötti területen, a korábban amatőr gyűjtők által már ismert lelőhelyen próbafeltárást végeztünk a lelőhely pontos kiterjedésének és intenzitásának megállapítása céljából. Először ÉÉNy–DDK-i irányban, majd erre merőlegesen húzott 3 m széles kutatóárkokkal vizsgáltuk a területet.

A kora bronzkori Makó-kultúrához egy gödör tartozott, míg a dunántúli mészbetétes edények kultúrájához